GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Flerspråkiga möjligheter i förskolan:

En kvalitativ intervjustudie om förskollärares arbete med flerspråkighet

Namn: Amran Hussein, Sahra Ali och Ilham Ahmed
Program: Förskollärarprogrammet, för arbete i förskola/förskoleklass

Uppsats/Examensarbete: 15 hp
Kurs: LÖXA2G
Nivå: Grundnivå/Avancerad nivå
Termin/år: VT/2024
Handledare: Jonas Lindbäck
Examinator: Johannes Lunneblad

Abstract

Syftet med denna kvalitativa studie är att belysa förskollärares arbete med flerspråkiga barn. Studien utgår från sociokulturell teori och dess centrala begrepp som är *mediering, appropering* och *proximal utvecklingzonen*. För att kunna få svar på våra frågeställningar har vi genomfört intervjuer med sex förskollärare. Frågeställningarna utifrån vårt syfte är; *Hur definierar förskollärarna begreppet flerspråkighet samt dess betydelse? Hur beskriver förskollärarna sina arbetssätt för att stärka flerspråkiga barns språkutveckling i förskolan och hur involverar de vårdnadshavare i sitt arbetssätt? Vilka möjligheter respektive hinder upplever förskollärarna kring arbetet med flerspråkighet?* Tidigare forskning framhäver vikten av att främja flerspråkiga barns språkutveckling och att förskollärares förhållningssätt i arbetet med flerspråkiga barn har en stor betydelse i deras utveckling. Studien undersöker hur förskollärarna ser på betydelsen av begreppet flerspråkighet samt hur förskollärarna i respektive förskolor arbetar för att främja flerspråkiga barns språkutveckling. Resultaten visade att förskollärarna hade en positiv syn på flerspråkighet och att de var nyfikna på att utöka sin kunskap ytterligare för att främja flerspråkiga barns språkutveckling, men på grund av begränsade resurser upplevde förskollärarna det som en utmaning i verksamheten. Resultaten visade även att samverkan med vårdnadshavaren anses vara en viktig grund för barnens utveckling för att kunna ge barnen de bästa möjliga förutsättningar.

Nyckelord: flerspråkighet, språkutveckling, barn, förskollärare, arbetssätt

Förord

Vi vill först och främst tacka alla som har medverkat i vårt studie. Utan er hjälp hade vi inte klarat av att genomföra detta examensarbete. Ni har varit en del av vår resa och vi tycker att det har varit lärorikt och meningsfullt. Vi är otroliga tacksamma för allt stöd och uppmuntran ni har gett oss för att lyckas med vårt arbete. Vi vill även tacka vår handledare Jonas för allt stöd, råd och idéer till vårt arbete. Tack för din ödmjuka kritik och den positiva inställningen som du har bidragit med. Du har gjort hela resan både lärorikt och motiverande. Vidare vill vi säga stort tack till vår fina familj som har stöttat och gett oss oändlig kärlek, glädje, och upplyft. Ni har betytt mycket för oss. Sist men inte minst vill vi tacka varandra för allt samarbete, prestation och överseende. Det har varit en lång resa med både skratt, tårar och glädje som blir ett minne för resten av vårt liv. Med det sagt vill vi avsluta med ett uppmuntrande citat: "*Learning is never done without error, and defeat*".

Innehållsförteckning

Förord ... **1**

Innehållsförteckning ... **2**

Inledning ... **4**

Syfte och frågeställningar ... 5

Tidigare forskning ... **6**

Kompetens hos förskollärare ... 6

Samverkan med vårdnadshavare ... 7

Rutinsituationer gynnar flerspråkiga barns språkutveckling ... 7

Teoretisk utgångspunkt och centrala begrepp ... **8**

Sociokulturella teori ... **8**

Centrala begrepp ... 9

Mediering ... 9

Appropriering ... 9

Proximala utvecklingszonen ... 10

Metod ... **10**

Val av metod ... 10

Urval av förskolor ... 11

Genomförande ... 12

Intervjuguide ... 12

Reliabilitet och validitet ... 12

Etiskt ställningstagande ... 13

Analysmetod ... 14

Resultat ... **14**

Definitionen av flerspråkighet enligt förskollärarna ... 15

Förskollärares arbetssätt med flerspråkiga barn ... 16

Förskollärarens förhållningssätt ... 17

Samverkan med vårdnadshavare ... 18

Möjligheter och hinder enligt förskollärarna ... 20

Möjligheter ... 20

Hinder ... 20

Diskussion ... **22**

Definitionen av flerspråkighet enligt förskollärarna 22
Förskollärares arbetssätt med flerspråkiga barn 23
Samverkan med vårdnadshavare 23
Möjligheter och hinder 24
Slutsats 25
Vidare förslag på forskning 26
Referenslista 28
Bilaga 30

Inledning

Under de senaste decennierna har det blivit allt vanligare att barn växer upp med flera språk. Detta kan bero på en ökad globalisering och migration, där fler familjer flyttar till nya länder. Enligt en rapport från Skolinspektionen (2017) talar ungefär var femte förskolebarn i Sverige idag mer än ett språk. Språket spelar en central roll för barnets fortsatta inlärning i skolan och för deras framtida arbetsliv. Det är av stor vikt att barn ges möjlighet att utveckla sina språkkunskaper av flera anledningar. Genom språklig stimulans på både svenska och sitt modersmål kan barnets kognitiva och sociala utveckling främjas (Skolinspektionen, 2017). Enligt läroplanen för förskolan (Skolverket, 2018) skall förskollärare uppmuntra barnen att använda sitt modersmål och det svenska språket. Därför är det viktigt att förskolläraren har en grundläggande respekt för barnens modersmål och kultur samt ger barnen det stöd de behöver för att utveckla sitt modersmål och på svenska. Kultti (2023) lyfter fram att förskolan ska ses som en arena för att stimulera barns språkutveckling särskilt för barn som växer upp i ett hem där ett eller flera språk än svenska talas.

Under vår verksamhetsförlagda utbildning (VFU), har vi fått möjlighet att se hur förskollärare arbetar med flerspråkiga barn i praktiken. Våra placeringar var på mångkulturella förskolor där majoriteten av barnen var flerspråkiga. Det verkade saknas kunskap och förståelse för vikten av att stimulera flerspråkiga barns språkutveckling. Detta kan kopplas till De Angelis (2011) studie som lyfter fram den bristande kunskap som läraren har om flerspråkighetens betydelse för barn. Författaren menar att lärare inte har en bra uppfattning om den positiva aspekten av flerspråkighet i skolor eftersom denna kunskap inte ingår i deras utbildningsprogram.

På våra VFU platser upptäckte vi att det inte fanns böcker på olika språk och att den fysiska miljön inte var utformad för att kunna stimulera flerspråkiga barn. Förskollärarna upplevde att det är en stor utmaning att lära sig nytt språk för barnen och att det krävs mycket tid samt resurser i förskolan. Förskollärarna uppmuntrar inte barnen att tala sitt modersmål och fokuserar enbart på det svenska språket, detta motsäger det som står i förskolans läroplan (Skolverket, 2018). Hofsluendsengen (2018) skriver att om förskollärare utformar den fysiska miljön kan det stimulera flerspråkiga barns språk genom att erbjuda barnen olika redskap bland annat böcker, skyltar, tecken och symbol på det språket som barnen talar. Den fysiska miljön kan bidra till att barnen får starkare självförtroende samt får utveckla sin identitet genom att barnen få den möjligheten att uttrycka sig på sitt språk och befinna sig i en lärorik miljö.

Att vara flerspråkig kan ses som en förutsättning för barnen, enligt Allehyani (2023). Författaren lyfter fram att barn som talar fler språk lär sig och utvecklar sin kognitiva förmåga snabbare och menar att om man kommer från en flerspråkig miljö har det sina fördelar (Allehyani, 2023). Detta kan jämföras med det som EU lyfter fram som nyckelkompetenser för individen att klara sig i samhället, vilket bland annat är att kommunicera på sitt modersmål och kommunicera på främmande språk (Khousravi, 2016). Författaren menar om individen talar mer än ett språk eller behärskar sitt modersmål väl kan individen klara sig i samhället eftersom dessa kompetens anses var värdefulla erfarenheter och kunskaper. En av fördelen är att man har förståelse för hur samhället ser ut samt är öppen för de olika kulturer och människor som finns. Vidare skriver författaren att det är viktigt att vara flerspråkig i dagens samhälle då det kan bidra till politisk, ekonomisk, kulturell och vetenskaplig framgång. Individens språkliga kompetens ökar ju fler språk och kunskaper den besitter (Khousravi, 2016).

Samhället bär på ett ansvar att uppmuntra alla barn till att intressera sig för andra språk och bygga vidare på deras språkkunskaper. Förskolan är en viktig del av samhället och bär på ansvaret för att skapa en bra grund för barnen. Dock ska man inte lägga orimliga krav på att förskollärare ska kunna tala barnens modersmål. På likande sätt hävdar De Angelis (2011) i sin studie att det inte är möjligt för skolan att ha en undervisning för varje språk barnen talar. Dessutom har man inte tillräckligt med resurser i sin verksamhet till att göra det. Kultti (2023) skriver att barn som behärskar flera språk har en stor fördel genom att de kan kommunicera bättre, integrerar med andra samt bygga relationer med både vuxna och barn i sin omgivning. Förskollärare har en viktig roll att se till att barnen känner stolthet över sitt språk och vågar att använda den. Dessutom kan förskollärare skapa en miljö där barnen känner sig trygga och bekväma att använda alla sina språk. Ett annat sätt som förskolan kan uppmuntra flerspråkiga barn är samverkan med vårdnadshavare. Genom att involvera vårdnadshavarna i arbetet med flerspråkighet kan det bidra till att flerspråkiga barn utvecklar ett starkare självförtroende och identitet (Kultti, 2023).

Förskolan vilar på en demokratisk grund och det innebär att förskolan ska spegla de rättigheter och värden barnen har. Enligt läroplanen ska förskolan präglas av omsorg, utveckling och lärande som en helhet och där alla barns behov ska tillgodoses. I FN:s Barnkonventionen artikel 29 behandlas syfte med utbildning, vilket inkluderar att stödja barnets kulturella identitet, språk och värden. Förskolan ska stödja och främja flerspråkiga barn och detta ses som en del av artikelns syfte (UNICEF Sverige, 2018). Med utgångspunkt i flerspråkighet, kommer denna studie undersöka hur förskollärarna beskriver sitt arbete med flerspråkighet.

Syfte och frågeställningar

Syftet med vår studie är att undersöka hur förskollärare beskriver betydelsen av flerspråkighet samt arbetet med flerspråkiga barns språkutveckling. Vidare kommer studien lyfta upp hur förskollärare samverkar med vårdnadshavare i sitt arbete samt de möjligheter och hinder de upplever kring arbetet med flerspråkighet. Specifikt fokuserar vår studie på följande frågeställningar:

1: Hur definierar förskollärarna begreppet flerspråkighet samt dess betydelse?

2: Hur beskriver förskollärarna sina arbetssätt för att stärka flerspråkiga barns språkutveckling i förskolan och hur involverar de vårdnadshavare i sitt arbetssätt?

3: Vilka möjligheter respektive hinder upplever förskollärarna kring arbetet med flerspråkighet?

Tidigare forskning

I detta avsnitt redogörs tidigare forskning kring frågeställningarna som utgör studiens syfte. För att få fram artiklarna har vi valt Educational research complete, Google Scholar och universitetsbibliotek supersök. Artiklarna är peer-reviewed och publicerade från 2010–2023 år. Artiklarna berör lärdom om flerspråkighet, förskollärares arbetssätt och barns språkutveckling. Vi sökte artiklarna på engelska och skrev begreppen i synonymer för att få flera träffar. Artiklarna är relevanta för denna studie eftersom de ger bredare kunskap om fenomenet flerspråkighet samt flerspråkiga barns språkutveckling. I följande avsnitt redogörs både nordiska och internationella artiklar.

Kompetens hos förskollärare

Allehyani (2023) undersöker om förskollärares attityder när de undervisar flerspråkiga barn samt hur barns kreativitet integreras i klassrumsaktiviteter. Allehyani (2023) påpekar vikten av att stimulera tvåspråkiga barns kreativitet redan i tidig ålder. Studien visar hur tvåspråkiga barn har lättare för att lära sig och skaffa sig nya kunskaper. Författaren påvisar att barn som har erfarit ett annat språk tidigt har bättre färdigheter jämfört med enspråkiga barn. Författaren argumenterar för att förskollärare eller andra närvarande vuxna som har de färdigheter och den kunskap att skapa goda förutsättningar för barnen så att de kan nå sin fulla potential. Enligt Allehyani (2023) spelar det en stor roll vilket förhållningssätt förskolläraren har till flerspråkiga barn. Det påverkar barnens utveckling och det är viktigt att det finns förskollärare som har viljan och rätt inställning till att stimulera barns kreativitet. Allehyani (2023) skriver att flerspråkiga barn senare i uppväxten utvecklar goda färdigheter när det gäller problemlösning. Författaren menar att förskollärare behöver se de positiva aspekterna av de barnen som talar flera språk och hjälpa dem att utveckla sin identitet och kognitiva förmågor. Vidare i forskningen upptäcker författaren en osäkerhet hos förskollärare. Förskollärarna i Allehyani (2023) studie uttryckte att de inte fick stöd från ledningen för att kunna inkludera kreativitet i ämnen som de undervisade i. Förskollärarna upplevde att de behövde ha stöttning och vägledning för att kunna stimulera barns kreativitet och hade önskat att de fick utbildning om det. Resultatet visade att majoriteten av förskollärarna inte hade tillräckligt med erfarenhet för att undervisa om kreativitet för flerspråkiga barn. På grund av bristande kompetens begränsades deras uppfattning om att inkludera kreativitet i alla ämnen som förskollärarna undervisade i.

I likhet med Allehyani skriver Heikkilä och Lillvist (2023) i deras studie att det hade varit bra om förskollärares kompetens och kunskap vilade på utbildning och vetenskaplig grund. Heikkilä och Lillvists (2023) forskning fokuserade på hur förskollärare arbetar för att främja flerspråkighet i vardagen på förskolan och även på hur samarbetet synliggörs med vårdnadshavare kring barnens språkutveckling. Forskarna försökte ta reda på förskollärares tankar om flerspråkighet och hur de går till väga för att främja barns språkutveckling. Förskollärarna som deltog i intervjuerna var flerspråkiga och kom från olika bakgrund. När de beskrev vilka strategier de använde, baserades dessa på egna erfarenheter. De var föräldrar som talade fler språk och hade strategin att i hemmet talade de modersmål och i förskolan så talade deras barn det svenska språket. På så sätt behärskar barnen både det svenska språket och modersmålet. Detta var en strategi som förskollärare ville att vårdnadshavarna skulle ta del av och införa i sin vardag tillsammans med sina barn för att stärka barnens språkutveckling. Förskollärarnas kompetens och färdigheter grundades av egna erfarenheter. Förskollärarna har lärt sig vilka strategier som funkade och hur man ska gå till väga med flerspråkiga barn baserat på deras erfarenheter. Studien visar att förskollärare anammade en positiv inställning kring flerspråkighet. Detta i sin tur gjorde att förskollärarna påverkade flerspråkiga barns självuppfattning och identitet på ett positivt sätt.

Samverkan med vårdnadshavare

De Angelis (2011) undersöker om hur lärare ser på betydelsen av tidigare språkkunskaper i språkinlärningen och hur det påverkar undervisningen av barn som kan flera språk. De Angelis (2011) påstår att många föräldrar som talar mer än ett språk är oroliga för hur det påverkar deras barn. Särskilt för invandrarföräldrar är det vanligt att de känner sig osäkra på hur de ska hjälpa sina barn att lära sig och behålla sitt hemspråk. Invandrarföräldrarna är ibland splittrade mellan att vilja att deras barn ska behålla hemspråket och att de vill att barnen ska lära sig och lyckas i skolan på det officiella språket. Dessa föräldrar frågar ofta läraren om råd på hur man ska hantera språkfrågan, eftersom föräldrarna anser att lärarna är väl informerade och ses ofta som den första kontaktpersonen i skolan. Att lärarna avråder invandrarfamiljer från att tala sitt hemspråk kommer leda till en dubbel förlust argumenterar författaren i sin studie. Vilket är förlusten av hemspråket och förlusten av kognitiva fördelar som kan uppstå genom att vara flerspråkigt.

De Angelis (2011) argumenterar för att skolan inte kan ta på sig ansvaret att undervisa varje språk som barnen talar, vilket skulle vara omöjligt. I stället menar författaren att familjen och samhället spelar stor roll när det kommer till barnets utveckling av sitt modersmål. En utmaning som De Angelis (2011) påpekar är att lärare inte får tillräcklig information om de positiva effekterna av att tala två eller fler språk, eftersom denna kunskap inte ingår i deras utbildningsprogram. Detta leder till att de flesta lärare inte är medvetna om de kognitiva fördelar som flerspråkighet ger för individen. Studiens resultat visade att lärarnas syn på flerspråkighet spelar en betydande roll. Lärarna har en viktig makt att uppmuntra och uppmana barnen och deras föräldrar att använda sitt hemspråk, men de har också makten att avstå från att ge råd eller rekommendationer om att göra det. Vidare visade studiens resultat att lärare från olika länder har olika syn på flerspråkighet och användningen av hemspråk i undervisningen.

Bergroth och Alisaari (2023) undersöker den nordiska synen på flerspråkighet som en resurs och hur barnens modersmål kan ses som stöd för lärandet i undervisningssituationer. De argumenterar att flerspråkiga barn har en balanserad språkutveckling som gynnar både individen och samhället. Förskollärarna i studien ser flerspråkighet som en resurs som kan leda till framgång i framtiden och främja social gemenskap. Deras syn på flerspråkighet som en resurs kan kompletteras med det som Kultti (2012) lyfter fram i sin studie, att behärska flera språk kan bidra till kognitiva fördelar och främja identitetsutveckling. Detta resonemang stöds av De Angelis (2011) och även Bergroth och Alisaari (2023), som också betonar att flerspråkighet kan bidra till att stärka barnens kognitiva och identitetsutveckling.

Rutinsituationer gynnar flerspråkiga barns språkutveckling

I en studie av Kultti (2013) undersöktes hur måltider som rutinsituation kan stödja flerspråkiga barns deltagande, språk och kommunikation i den dagliga verksamheten. Resultatet av studien visade att måltidsaktiviteter erbjöd förutsättningar där barn kunde delta oavsett om barnet använder sig av verbal och icke verbal kommunikation. Förskollärarna skapar en viktig förutsättning för flerspråkiga barns språkutveckling genom att vara närvarande och delaktiga under måltiden. Johansson (2011) belyser en samspelande atmosfär som innebär att pedagogerna visar lyhördhet och närvaro i barnens livsvärld, nyfiken samt uppmuntrar barnen i deras omgivning. Vidare menar Johansson (2011) att ömsesidigt möte mellan pedagoger och barn är viktig för barnets utveckling. Som Kultti (2013) tidigare antytt om barns språkutveckling är det viktigt att förskollärare har ett pedagogiskt och emotionellt förhållningsätt för att stimulera flerspråkiga barn. En sammanfattning av studien är att flerspråkiga barn lär sig språket i kommunikation med andra, genom att använda sig av

språkliga och fysiska redskap som finns i förskolan där förskolläraren är närvarande, lyhörd, stöttar barnet samt stimulerar miljön och erbjuder redskap.

I en annan svensk studie har Kultti (2013) skrivit om hur sångaktiviteter på förskolan kan främja barns språkutveckling i flerspråkiga miljöer. Forskningen har kommit fram till att sångaktiviteter skapar många olika förutsättningar för barnen. En förutsättning är att sångaktiviteter bidrar till att barnen får möjligheter att vara delaktiga, uppmärksamma på förskolläraren och barnen samt språkliga och fysiska handlingar. Vidare påpekar författaren att förskolläraren stöttar barns kommunikation genom att fördjupa sig i det ämnen som barnen har intresse för. Detta gör förskolläraren genom att peka, upprepa, ställa frågor och erbjuda olika artefakter. Dessutom visar studien att barn använder sånger som resurs, för att delta och kommunicera med varandra i lek även med andra barn som talar annat modersmål. Cekaite och Björk-Willén (2020) skriver att förskollärare organiserar kommunikativa aktiviteter som samlingar, bokläsning, sångstunder och måltider för att ge barn möjlighet till att få rikare ordförråd. Barnsånger, rim och ramsor ses som en förutsättning till att utveckla barns andra språk. Dessa aktiviteter hjälper barnen att utöka sitt ordförråd och uttal. Genom att upprepa sånger kan det bli lättare för barnen att komma ihåg samt använda sig av de nya ord som barnen har berikat. Sammanfattningsvis har Kultti (2013) i sin studie kommit fram till att sångaktiviteter är en viktig förutsättning för barns språkutveckling i en flerspråkig miljö.

Artiklarna som vi har lyft fram anser vi vara relevanta för vår undersökning och kan hjälpa oss att besvara våra frågeställningar. Vidare kommer artiklarna stötta oss att förstå respondenternas svar och få en djupare förståelse för deras arbetssätt gällande flerspråkighet. Studiens trovärdighet stärks med tidigare forskning då artiklarna är peer reviewed av andra kunniga forskare inom flerspråkighet. De valda artiklarna berör olika tema som lyfter upp flerspråkighet, vilket höjer studiens kvalitet.

Teoretisk utgångspunkt och centrala begrepp

Vår studie tar utgångspunkt i den sociokulturella teorin och dess centrala begrepp. Denna teori blir relevant i vårt studie eftersom vår undersökning är baserat på hur förskollärarna arbetar med flerspråkiga barns språkutveckling. Den sociokulturella teorin används för att hjälpa oss att besvara vårt syfte, vidare ger den oss en större förståelse eftersom teorin lyfter fram de viktiga aspekterna som språk och kommunikation har i människors liv. Sociokulturella teorin synliggör ett bredare perspektiv på människors olika sätt att tänka, samspela, kommunicera och uttrycka sig, vilket är relevant i vår studie.

Sociokulturella teori

Vygotskij nämner att människan befinner sig i en utvecklingskurva, en biologisk och sociokulturell utveckling. Den biologiska utvecklingen handlar om människans mognad. Det handlar om att människan bestäms av biologiska förutsättningar som hjärnan, sinnen och kroppen. Den sociokulturella utvecklingen handlar om hur människan utvecklas och lär sig genom kommunikation och interaktion med andra. Vidare lyfter Vygotskij att dessa två aspekter samverkar och är viktiga för att förstå människans lärande och utveckling (Wallerstedt, 2020). Vygotskijs syn på lärande handlar om att människan lär sig i kulturella och sociala sammanhang. Han menar att människor får kunskap och förstår sin omvärld genom interaktion och samspel med andra och att den viktigaste redskapen är språket. Det är genom språket som människan kan beskriva, tolka och analysera världen på olika sätt. Han lyfter att det lilla barnet förs in i en värld av kommunikation och formas i samspel med sin omgivning. Med detta menar

han att barnet lär sig många olika saker, bland annat tala ett eller flera språk, behärska sin kropp och utveckla sin identitet (Säljö, 2015). Förutom språket som redskap finns det en annan viktig utgångspunkt i denna teori, nämligen den fysiska redskapen. Vygotskij menar att barn också förs i en materiell värld och lyfter fram bland annat tekniken som betydelsefullt redskap. Säljö (2015) argumenterar att tekniken spelar roll för människans lärande och utveckling eftersom människans sätt att tänka, bevara och bearbeta information är beroende av den digitala teknologin.

Utifrån ett sociokulturellt perspektiv är kommunikation och samspel grunden för människans lärande och utveckling. Det som blir viktigt att belysa är att ju mer aktivt ett barn är desto mer erfarenheter och kunskaper får barnet. Detta innebär att barnets omgivning har en avgörande roll i barnets utveckling och lärande genom att utforma en stimulerande miljö, erbjuda redskap, samspela och kommunicera med barnet genom att använda språket som förutsättning (Säljö, 2015). Den sociokulturella teorin blir en viktig utgångspunkt för oss då vi vill förstå hur förskollärarna kan främja flerspråkiga barns språkutveckling samt förstå på vilket sätt som förskollärarna skapar en inkluderande och stödjande miljö där alla barns olika språk ses som en viktig resurs. Genom att integrera denna teori i vår studie kan vi få en ökad förståelse för hur förskollärare kan arbeta för att främja flerspråkiga barns språkutveckling på ett effektivt sätt.

Centrala begrepp

Mediering

Enligt Vygotskij sker *mediering* i samband med interaktion mellan individen och omvärlden. Vygotskij menar genom interaktionen kan människor förmedla sina idéer, tankar och erfarenheter med hjälp av de språkliga och fysiska redskapen. När det gäller den språkliga delen sker mediering genom att förstå begrepp, tankar och idéer i samband med sin omvärld. Den fysiska medieringen sker genom att använda verktyg som hjälper till att utveckla sina kognitiva förmågor såsom böcker, digitala teknologi och andra verktyg. Vygotskij påstår att medierande redskap är betydelsefullt för människan för att uppleva världen. Den mest betydelsefulla redskapen enligt Vygotskij är språket. Genom språket kan människan se sin omvärld ur ett annat perspektiv. (Säljö, 2015).

I vår studie blir mediering synligt genom att uppmärksamma hur förskollärare medierar olika artefakter kring barnen vare sig det vara den språkliga eller fysiska redskapen. I förskolan befinner sig barnen i en kommunikativ miljö där samspel med andra har en betydande roll i deras lärande och utveckling. Säljö (2015) belyser barnens närvaro är i behov av aktörer som erfara kompetenser både i språkliga och kulturella. Vi anser att förskollärarna som medverkar i vår studie är dessa aktörer som ska skapa en miljö som rymmer på medierande redskap. Därav blir mediering ett begrepp som vi kommer förhålla oss till.

Appropriering

Vygotskij i Säljö (2015) beskriver *appropriering* som att “ta till sig” genom interaktion med människor med hjälp av medierande artefakter. Han menar att individer kan ta till sig och använda sig av den kunskap och de färdigheter som tidigare har förmedlats av andra. Det innebär att kunna ta kunskapen och göra den till sin egen genom att förstå och internalisera den. Genom appropriering kan individen utveckla sin förmåga att tänka och agera med hjälp av det sociala och kulturella sammanhanget. Vidare menar Säljö att appropriering är en gradvis process och kan beskrivas som en cykel med olika faser. Det innebär att barnet går från en inledande exponering som exempelvis att kunna cykla med en vuxen till att barnet kan cykla

på egen hand. Säljö lyfter även fram att vuxna har en avgörande roll när det gäller barns utveckling och lärande. Han menar att barnet utvecklar sin identitet, intressen, värderingar och kompetenser på grund av de omständigheter som utgörs av barnets omgivning (Säljö, 2015).

I vår studie kommer vi att belysa hur förskollärarna approprierar med barnen om de nya kunskaper och färdigheter som barnen erfara. Barnen kan använda förskollärarna som en resurs där barnen får stöttning till att använda alla sina språk. Appropriering blir även relevant eftersom förskollärare ger barnen möjlighet att använda olika redskap exempelvis som bokläsning, sånger osv för att stimulera flerspråkiga barns språkutveckling. Med hjälp av begreppet kan vi synliggöra hur förskollärarna tar utgångspunkt i det.

Proximala utvecklingszonen

Vygotskij i Säljö (2015) lyfter fram den *proximala utvecklingszonen* och menar att den vuxne kan stimulera barnets utveckling och lärande genom vägledning och stöttning. Det krävs att den vuxne är närvarande, uppmuntrar barnet att föra dialog, ger återkoppling och ställer frågor till barnet samt väcker intresse osv. Det handlar även om att den vuxne är medveten om vart barnet befinner sig i sin utveckling och lärande, här-och nu. Med detta innebär det att den vuxne behöver tänka på vad barnet redan kan och vad det är man kan utmana barnet. Den vuxne ska i den proximala utvecklingen stötta det som barnet ännu inte kan klara av på egen hand så att barnet kan klara av det till nästa gång (Hwang & Nilsson, 2019). Denna aspekt kan förknippas till *scaffolding* och innebär att pedagogerna stöttar barnen i deras utveckling.

Proximala utvecklingszonen blir relevant i vår studie eftersom förskollärarna har ett övergripande ansvar över barnens lärande och utveckling. Förskollärarna behöver anpassa innehållet i undervisningarna utifrån vart barnen befinner sig i sin utveckling för att utmana barnen i det de kan och inte kan. Därmed blir begreppet relevant för oss då vi bland annat vill synliggöra hur förskollärarna stöttar och utmanar flerspråkiga barns språkutveckling.

Metod

I detta avsnitt lyfter vi fram vår metod. Vi kommer att redovisa vår valda metod och på vilket sätt det kan hjälpa oss att besvara på våra frågeställningar. Vidare kommer vi att redovisa hur vi genomförde datainsamling, urval av deltagare och analys samt etiska övervägande.

Val av metod

För att utforska förskollärarnas arbete med flerspråkiga barns språkutveckling har vi använt kvalitativa intervjuer som metod. Den kvalitativa metoden betonar vikten av att tolka och skapa mening i människors subjektiva upplevelser av fenomen i deras specifika kontexter (Barajas m.fl., 2013). Detta är särskilt relevant för vår studie om förskollärares arbete med flerspråkiga barn, då det ger oss möjlighet att förstå förskollärarnas egna perspektiv och upplevelser i deras arbete. Vår valda metod är kvalitativa intervjuer där vi har valt att använda öppna, tillåtande, raka och enkla frågor för respondenterna. Detta ledde till att vi har fått komplexa och innehållsrika svar vilket är något som Torsten (2010) nämner. Kvalitativa intervjuer var bra för vår forskning eftersom det gav oss möjligheten till flexibilitet och utrymme för att kunna bemöta de olika respondenterna i olika sammanhang. Bryman (2018) menar att kvalitativa intervjuer ger möjligheten för forskare att få djupare insikt i respondenternas utgångspunkter. Genom att vi gav respondenterna utrymme till att svara kunde vi få mer kunskap om det respondenterna upplever och det som anses vara viktigt för dem. Inom de kvalitativa intervjuerna finns det olika sätt som intervjun kan ske på bland annat *ostrukturerade*,

s*emistruktuerade* och *lös strukturerade*. I vår studie följde vi en semistrukturerad intervju som även kan kallas för intervjuguide.

När det gäller vilken metod man väljer så är det viktigt att välja en metod som man kan lita på och som kan ge giltiga resultat. Ahrne och Svensson (2022) skriver att det är viktig att välja en metod som är etiskt korrekt och respekterar deltagarnas integritet och rättigheter. Vidare skriver författarna att valet av en metod inte alltid löser forskningsproblemet och att valet av metod inte kan automatiskt garantera att man får de önskade resultaten eller lösa det problemet man står inför. Därför var viktigt för oss att förstå valet av metod endast är en del av forskningsprocessen och att det krävs en noggrann och reflekterande tillämpning av metoden för att uppnå önskade resultat. Vi behövde vara medvetna om metodens styrkor och begränsningar för att närma oss en lösning på det forskningsproblem som undersöks (Ahrne, & Svensson, 2022).

Urval av förskolor

I denna studie har vi valt att undersöka två förskolor som tillhör samma kommun men låg i två olika områden. Utvalda förskolorna låg i socioekonomiska utsatta områden och präglas av en stor mångfald. Förskolorna har nästan intill inga etnisk svenska barn utan har en heterogen grupp. Vi har i denna undersökning valt att namnge förskolorna för A och B. Förskolorna hade en hög andel flerspråkiga barn vilket bidrog till en större inblick på förskollärarnas arbete med flerspråkighet i olika sammanhang och kontexter. Metoden för detta urval gjordes genom sökmotorn "Hitta förskolor". På så sätt fick vi information om förskolornas bakgrund, syfte och mål. Urvalet av förskolorna hade vi åtanke i att förskollärarna bar med sig erfarenheter i arbetet med flerspråkiga barn. Det var även relevant om förskollärarna själv bar på olika språkkunskaper då det kan ge en större insikt på flerspråkighet. Alla respondenter var legitimerade förskollärare och erfarenheterna varierad sinsemellan. Vi ansåg att det var relevant att inkludera förskollärare med olika språkkunskaper och erfarenheter för att få ett bredare perspektiv. Vi intervjuade tre förskollärare från *förskola A* och tre förskollärare från *förskola B.* Detta gjorde vi för att få varierande uppfattningar från förskollärarna. Vi tyckte även att det var viktigt att ha tillräcklig datainsamling från varje förskola för att kunna göra noggrann och dra bra slutsatser. Majoriteten av deltagarna var kvinnor och enbart en respondent var en man. Förskolelärarna var i åldrarna 30–45 år och har arbetat på sin nuvarande arbetsplats mellan 1–12 år.

Här nedanför presenterar vi respondenterna genom att namnge fiktiva namn för att ta hänsyn till de etiska aspekterna.

Förskollärare	**Avdelning**	**Yrkesår**	**Barn**
Simon	Jupiter	1,5	3–5 år
Daniella	Jupiter	3 år	3–5 år
Kristina	Venus	9 år	1–3 år
Therese	Citronfjäril	10 år	1–3 år
Lena	Vitfjäril	12 år	3–6 år
Caroline	Citronfjäril	8 år	3–6 år

Genomförande

Inför intervjuerna kontaktade vi olika förskolor. Fokuset låg på att hitta förskolor där majoriteten av barnen var flerspråkiga. Det fanns en lista med förskolor som vi gick efter och läste om deras mål i verksamheten, därefter valde vi att ringa förskolorna som passade till vår studie. Vi skickade i väg ett mejl till rektorer där innehållet behandlade vårt syfte till undersökning och att vi söker förskollärare som kan delta. Innan vi skickade i väg mejlet ringde vi förskolorna först för att få snabbt svar ifall de var tillgängliga för intervju. När vi ringde var det enbart två rektorer som svarade och de andra rektorer svarade inte. Så vi valde att skicka mejlet för att få snabbare och effektivare svar. Flera rektorer svarade att de inte hade tid eller resurser för att förskollärarna skulle delta i vår intervju. Några rektorer svarade att deras förskollärare gärna skulle vilja delta på intervjun och de skulle vidarebefordra mejlet till förskollärare och de som vill eller kan delta skulle göra det. Inför intervjuerna förberedde vi frågor. Dessa frågor var genomtänkta och relevanta för vår forskning. Vi utformade en samtyckesblankett där förskollärare skulle skriva på för att kunna delta på intervjun. Samtyckesblanketten försäkrar både intervjuaren och respondenterna om deras rättigheter. I blanketten förklarade vi syftet till intervjun och att det är konfidentiellt. Vi spelade in intervjun på tre telefoner för att försäkra på att vi inte förlorar innehållet. Vi hade planerat att intervjun skulle ta mellan 15 och 30 minuter. Intervjuerna tog längre tid när respondenterna gav utförligare svar och när det ställdes följdfrågor. Medan andra intervjuer blev kortare för att svaren blev enkla och inte lika utvecklade. Intervjuerna genomfördes på respondenternas arbetsplats och i det utrymme som de kände sig bekväma i. Bjørndal (2018) lyfter fram när man intervjuar är det viktigt att inta en *aktivt lyssnade* roll. Med detta menar Bjørndal (2018) att vi som intervjuare har förutsättning att skapa ett genuint intresse och relationen till det respondenterna delar med sig. I förskola A valde respondenterna att bli intervjuade i personalrummet och i förskola B valde respondenterna att bli intervjuade i arbetsrummet. Under det första intervjutillfället valde vi att enbart två av oss studenter skulle närvara. Meningen var att vi skulle turas om att ställa frågorna till respondenten. Detta blev snabbt rätt så utmanande då det försvårade nedföringen av anteckningarna. Därför valde vi att samtliga tre skulle vara med på nästa intervjuer. Uppgiften blev i stället att ha två intervjuare och en som förde anteckningar. Detta underlättade för oss att både föra anteckningar och ställa följdfrågor mer effektivt. Intervjuerna spelades in i mobiltelefoner med hjälp av en applikation som kallas röstmemon. Ljudinspelningarna var från 25–40 minuter. Därefter transkriberade vi noggrant respondenternas svar.

Intervjuguide

Intervjuguiden skrevs utifrån studiens syfte och frågeställningar som berör förskollärares arbete med flerspråkiga barns språkutveckling. Intervjufrågorna var förutbestämda och genomtänkta. Intervjuguiden var strukturerad i olika kategorier som behandlade temat som vi undersöker. Frågorna var samma för alla respondenter, dessutom valde vi att ha följdfrågor beroende på om svaret behövdes utvecklas vidare eller om det var något som vi tyckte var intressant. Bjørndal (2018) skriver att intervjuguide ger en hög grad av flexibilitet genom att den som intervjuar har en ordningsföljd på vilka frågor som ska ställas och utvecklas. Vidare menar författaren att det kan vara en fördel att ha en intervjuguide eftersom det hjälper intervjuaren att förhålla sig till de frågor och teman som man vill få information på.

Reliabilitet och validitet

Inom den kvalitativa forskningen är trovärdighet viktig för att studien ska vara pålitligt. Validitet och reliabilitet är centrala begrepp inom forskningsmetodik och är relevanta för att bedöma kvaliteten på en studie. Thurén (2019) diskuterar begreppet reliabilitet, vilket innebär

att undersökningarna måste utföras på korrekt sätt och vara tillförlitliga. Inför vår studie har vi använt lämpliga datainsamlingsmetoder som enskilda intervjuer med förskollärare. Studiens tillförlighet stärks med fler intervjuare, då vi kan ställa följdfrågor för att respondenterna kan utveckla sina svar tydligare för att få fram deras sanning samt minska missuppfattningar som kan förekomma. Reliabilitet ökar då att vi ställde samma frågor på samma sätt till alla respondenter. Vi som intervjuar tog hänsyn till respondenterna, genom att vi var lyhörda och tänkte på hur vårt kroppsspråk samt ansiktsuttryck visades sig för att inte påverka respondenternas svar (Trost, 2010).

Thurén (2019) förklarar validitet som att säkerställa att det man har undersökt är det man vill undersöka och inget annat. Detta framkommer i vårt arbete genom att vi förhåller oss till våra frågeställningar och syfte samt inte tolka eller vrida på respondenternas svar. Vi gav möjligheten till respondenterna att få lyssna på inspelningarna, ta tillbaka intervjun, läsa transkriberingen och ha ett säg om vårt resultat. Detta kallar Bryman (2018) för respondentens validering. Detta kan göra att vårt studie blir trovärdigt genom att vi tog hänsyn till respondenternas rättighet. I sammaveva menar Trost (2010) att trovärdigheten minskas om vi inte som forskare tar hänsyn till de etiska aspekterna när det gäller datainsamling och analys. En nackdel som vi tog hänsyn till var det Bryman (2018) skriver om när den som blir intervjuad inte ger sin tillåtelse att intervjun spelas in. För att förebygga detta har vi varit tydliga med att informera respondenterna om deras rättighet som står tydligt på samtyckeblanktett. Dessa rättigheter är bland annat att respondenter kan avbryta intervjun när de känner för det och att det är frivilligt att medverka på intervjun vilket ökar vår studies trovärdighet.

Bryman (2018) lyfter fram en nackdel med kvalitativa intervjuer är om tekniken skulle strula till under intervjun. Tillexempel kan bandspelare, mobiltelefon, eller något annat digitalt verktyg strulas till och det kan skapa hinder för forskaren att tillföra sitt arbete. För att undvika tekniskt strul har vi försäkrat oss genom att spela in intervjun på flera mobiltelefoner vilket i sin tur leder till att studiens trovärdighet ökar.

Vår studies trovärdighet synliggörs när vi ställde följdfrågor och utvecklande frågor för att få fram respondenternas uppfattning kring syftet. När det gäller att ställa följdfrågor berodde det på vad för svar vi har fått från respondenterna, därav var följdfrågorna olika. För att säkerställa studiens trovärdighet har vi använt intervjuguiden som hjälpmetod för att ställa samma frågor till alla respondenter. Förskollärarna får samma förutsättningar genom att följa frågorna i de ordning som intervjuguiden är ställd vilket gör att trovärdigheten ökar (Byrman, 2018).

Enligt Bryman (2018) innebär överförbarhet inom kvalitativ forskning att man fokuserar på en liten yrkesgrupp, som förskollärare, för att samla in data och göra vår studie trovärdigt och pålitligt. Överförbarheten strävar efter att vi som forskare beskriver och redovisar resultaten samt noggrant överväger och analyserar vilket framkommer i vårt studie.

Etiskt ställningstagande

God etik är en viktig aspekt i all vetenskaplig forskning (Barajas m.fl. 2013). Ahrne och Svensson (2022) lyfter fram olika principer eller krav som man behöver ta hänsyn till när man genomför en undersökning. Dessa principer är informerat *samtycke*, *konfidentialitet* och *nyttjandekrav.* I denna studie har vi tagit till de nämnda principerna ovanför. Vi har informerat samtycke genom att delge se bilaga (1). Detta har vi gjort för att respondenterna ska få information om syftet med forskningen samt hur undersökningen kommer att genomföras. Vidare var det viktigt för oss att informera för respondenterna att dem har rätt till att medverka studien eller inte. Vi tog principen om konfidentialitet till hänsyn genom att se till att den

information som samlades in om deltagarna hölls konfidentiell, vilket innebär att vi inte lämnar ut några personuppgifter som kan användas för att identifiera enskilda deltagare. Nyttjandekravet är också viktigt att respektera. Det innebär att vi inte får använda de insamlade personuppgifterna för något annat ändamål än det som vi har fått deltagarnas samtycke till. Genom att vi följde dessa principer och tog hänsyn till etiska aspekter säkerställde vi att deltagarna behandlades på ett etiskt korrekt sätt (Ahrne & Svensson 2022).

Analysmetod

Torsten (2010) skriver att de kvalitativa intervjuernas datainsamling kan delas in i tre steg. I det första steget av kvalitativa intervjuer samlade vi data för vår studie. Detta gjorde vi genom att intervjua förskollärarna. Eftersom vi var tre studenter som arbetade med denna studie, fördelade vi transkriberingen. Vi tog varsin förskollärare att transkribera för att bespara tiden. Innan vi började med transkriberingen kom vi överens om hur mycket detalj som ska transkriberas. Bjørndal (2018) nämner att för mycket detalj i transkribering kan göra att det blir svårt att hänga med och läsa texten samt att det tar lång tid att skriva ner det som inte har med vårt syfte att göra. Ahrne och Svensson (2022) hävdar att forskaren behöver aktivt bearbetar materialet vilket vi gjorde genom att noggrant analyserat ljudinspelningarna och valde att följa grammatiska regler för skriftspråk. Detta innebär att vi skrev punkter, kommatecken och andra tecken som passade till respondenternas svar. Utifrån detta har vi bearbetat, ordnat och strukturerat transkriberingen. Under transkriberingen tänkte vi på vilken verbala kommunikation som vi valt att inte transkribera, till exempel när någon kom och störde vår intervju eller när respondenterna frågade "Hur många frågor har vi kvar” osv. Detta var ett aktivt val som vi tog för att underlätta vårt arbete.

Nästa steg vi gjorde var att analysera den insamlade data, genom att skriva ut transkriberingen i pappersform. Användningen av pappersform hjälpte oss att se de likheter och skillnader som förskollärarna uttryckte, därmed kunde vi jämföra respondenterna olika svar. När vi upptäckte att det fanns likheter mellan respondenternas svar respektive skillnader, använde vi oss av markeringspennor för att understryka. Detta kan kopplas till vad Bjørndal (2018) lyfter fram kring markering och menar att det kan ses som en strategi för transkribering för att hjälpa forskaren att upptäcka och anteckna viktiga information som lyfts fram i transkriberingen. Efter vår transkribering kategoriserade vi datainsamlingen utifrån olika teman som berörde vårt syfte.

Det tredje steget blev att ta stöd av den sociokulturella teorin i vår analysprocess, som synliggjorde förskollärares beskrivningar och deras uppfattningar utifrån frågeställningarna. Utifrån den sociokulturella teorin förhöll vi oss till begreppen mediering, appropriering och den proximala utvecklingszonen. Genom att vi fokuserade på dessa begrepp hjälpte det oss att se vår datainsamling ur olika vinklar.

Resultat

I detta avsnitt kommer vi att presentera studiens resultat samt analysen av vår insamlade data. Resultatet kommer att delas in i olika teman i utgångpunkt till de olika frågeställningarna som framförts i denna studie. Analyseringen av den insamlade data har genomförts med hjälp av det sociokulturella teori och dess centrala begrepp som är mediering, appropriering och den proximala utvecklingszonen. Genom utvald teori och centrala begrepp synliggörs förskollärarnas erfarenheter och reflektioner kring flerspråkighet. Resultatet har även analyserats med hjälp av tidigare nämnda artiklar i denna studie. Temana som kommer presenteras i resultatet är: *Definitionen av flerspråkighet enligt förskollärarna? Hur beskriver*

förskollärarna sitt arbetssätt med flerspråkighet samt hur involverar de vårdnadshavarna i sitt arbete? Möjligheter och hinder enligt förskollärarna.

Definitionen av flerspråkighet enligt förskollärarna

Förskollärarnas uppfattning av flerspråkighet var olika men den gemensamma utgångspunkten var positiv och upplyftande om att kunna tala flera språk både för barnen och för vuxna. De såg flerspråkighet som rikedom och ett sätt att förstå samhället och sin omgivning. Nedanför berättar Daniella sin uppfattning av begreppet flerspråkighet:

> Rikedom kan jag säga. Det är ju en förmåga att kunna förstå andra. Att man har liksom lite mer kött på benen kring hur andra kulturella sammanhang hänger ihop. Man kan göra sig förstådd med andra människor runt sig på andra sätt än bara liksom enspråkiga eller en riktning (Daniella).

Enligt Daniellas definitionen av flerspråkighet är ett sätt att förstå andra människor i olika sammanhang. Vidare menar förskolläraren att barn som behärskar flera språk har en fördel i förståelse av hur andra människors kulturer kan se olika ut. Genom att tillta en annan kultur som skiljer sig från andra människor så anser förskolläraren att man har lättare att interagera med andra i samhället. Som Säljö (2015) nämner att människan får nya kunskap och förståelse för sin omvärld genom interaktion och samspel med andra. Daniella menar språket spelar en central roll i interaktionen och samspelet eftersom det möjliggör för människan att beskriva, tolka och analysera sin omvärld på olika sätt. Vilket Daniella poängterar att den som bär denna kunskap är rikare jämfört med individer som är enspråkiga. Förskolläraren Simon hade en annan tolkning:

> Flerspråkighet för mig tolkar jag som andra sätt att kommunicera. Vikten av kommunikation och vikten av att använda alla våra kommunikativa verktyg. Inte enbart språket, utan det kan vara kroppsspråk, gester och allt däremellan (Simon).

Simon beskriver flerspråkighet som ett annat sätt att kommunicera med andra människor. Vidare menar han att flerspråkighet kan ses som en tillgång och extra resurs bland människor. Simon betonar att flerspråkighet enbart inte handlar om att kunna uttrycka sig verbalt utan att det också handlar om att kunna uttrycka sig med hjälp av gester och kroppsspråk. Detta anses vara en möjlighet för förskollärarna att kunna använda sig av oavsett om barnet är flerspråkigt eller inte. Genom att förskollärarna använder kroppsspråk och gester som kommunikation med barnen skapar förskollärarna en gemensam förståelse, intersubjektivitet som är i enlighet med det Vygotskij nämner i sociokulturella teorin (Säljö, 2015). I nedanstående citat beskriver Kristina:

> Det är jättehäftigt tycker jag och som sagt jag älskar språk, jag vill gärna lära mig. Det är även tryggt för barnen om jag kan lära mig något på deras språk och att man kan stötta dem och att de känner sig trygga. Du kommer långt känner jag i livet, att man kan åka utomlands, man kanske kan ett annat språk, det är jättesmidigt tänker jag. Jag tycker att det är viktigt att man kommer till ett land där man då ska kunna språket (Kristina).

Kristina beskriver att ifall hon tar och approprierar barnens språk ger det en trygghet för barnen. När Kristina approprierar barnets språk lär hon sig det och sedan använder det i barns närvaro. Kristina har då skaffat sig en ny kunskap från barnet, nämligen barnets språk som hon är i kontakt med dagligen. Hon menar genom att använda barnets språkkunskaper kan barnet känna igen sig och blir bekant med de orden som förskolläraren använder därmed kan barnet känna sig trygg och förskolläraren kan stötta barnets behov.

Genom att hon lär sig barnets språk sätter Kristina sig in i barnets perspektiv och får en bredare förståelse för barnets bakgrund och kultur. Dessutom skapar Kristina en trygg relation med

barnen. Kristina beskriver att det är viktigt att lära sig från varandra, särskilt att lära sig landets språk som man befinner sig i för att kunna navigera genom livet. Vygotskij nämner att när en människa lär sig ett nytt språk är det mer än språket som de lär sig utan människan lär sig även sättet att tänka på, uttrycka sig och får en annan förståelse kring det centrala språket eftersom det språket skiljer sig från det människan härstammar (Säljö, 2015). Detta är något Kristina är enig med i sin beskrivning.

Förskollärares arbetssätt med flerspråkiga barn

Förskollärarna berättar hur de arbetar med flerspråkighet för att stimulera flerspråkiga barns språkutveckling samt de redskap förskollärarna använder för att underlätta kommunikationen mellan dem och barnen. Förskollärarna belyser att användningen av olika redskap kan vara en förutsättning för att barnen ska utveckla alla sina språk. Therese beskriver på följande sätt:

> Det är liksom ett ständigt flöde av samtal. Det är så det ser ut på förskolan att vi ska prata mycket med barnen och här hos oss så har vi musikprofil som vi sjunger jättemycket med barnen, det är mycket rytmer och ramsor för att vi vet att det är stärkande för barns språkutveckling. Läser många böcker, benämner, har en tydliggörande pedagogik, vi använder mycket tecken, mycket bilder så att vi stärker från flera håll (Therese).

Therese betonar vikten av samtal och anser det som en fördel för flerspråkiga barn. Hon menar genom att använda det verbala språket dagligen kan man främja barnens språkutveckling. Vidare berättar förskolläraren att förskolan är en musikinriktad förskola, vilket innebär att de sjunger mycket med barnen samt använder sig av rytmer och ramsor. I citatet blir det tydligt vilka redskap som förskollärare använder i förskolan. För att stimulera flerspråkiga barns språkutveckling använder förskollärarna bilder, tydliggörande pedagogik, tecken, benämning av ord samt böcker. Detta kan kopplas med det som Kultti (2013) skriver i sin studie att barn får rikare ord och utvecklar sin språkliga förmåga genom att förskollärare skapar kommunikativa aktiviteter som sångstunder, bokläsning, måltider och samlingar.

I nedanstående citat beskriver Kristina sitt arbetssätt på följande sätt:

> Vi har många språk på denna förskola och vi har haft eller vi har fortfarande *Språk och kommunikation* som övergripande mål över förskolan. Vi har två enheter och båda våra förskolor arbetar med *Språk och kommunikation*, för att vi har många barn med ett annat modersmål och faktiskt många barn som är sena med språket som behöver utveckla sitt språk. Vi jobbar väldigt mycket med bilder, bildstöd, bildschema, tecken och TAKK som vi jobbar mycket med. En del kan uttrycka sig med musik och en del kan uttrycka sig med att anteckna och rita (Kristina).

Förskollärare Kristina berättar att på deras förskola har de Språk och Kommunikation som ett målområde. Hon menar att förskollärare arbetar med målområdet oavsett om barnen är flerspråkiga eller inte, utan inkluderar alla barn för att stimulera barnens språkutveckling. Enligt Kristina använder de av olika redskap för att kunna stötta barnen i sin språkutveckling. De använder TAKK, bildstöd, bilder, tecken och bildschema. Vidare uttrycker hon att barnen inte enbart kommunicerar verbalt utan också kan använda sig av musik, anteckning och rita.

Förskollärare Lena betonar vikten av att benämna ord och användning av bilder för att främja flerspråkiga barns språkutveckling på följande sätt:

> Det är till exempel, det kommer nya barn som inte varit på förskola. Eller har varit bara kort period i Sverige, nyanlända. Och då kommer de och de kan inte språket så då arbetar vi mycket med bilder, bilder av övergångar. Man måste sätta ord på allt med dialog. Man sätter ord på allt som barnet gör. Då kan jag använda i början lite barnets modersmål. Att sätta ord på, aha, vill du läsa den här boken eller vill du ha den här bilden med blommor på så man måste sätta ord på allt man gör (Lena).

Lena menar att bildstöd ses som ett effektivt redskap för barn som inte har varit på en förskola tidigare eller för nyanlända barn. En viktig utgångspunkt som Lena uttrycker är att kunna sätta ord på det barnet vill. Förskolläraren benämner sakerna som barnen vill göra eller det barnet gör och detta är för att barnen ska lära sig vad saker och ting heter. Detta stöttar barnens språk och hjälper dem att uttrycka sina behov. Förskolläraren beskriver att genom sitt närvarande kan hon fånga tillfällen då språket är en barriär för barnen, till exempel när barnen pekar på en bok tar förskolläraren tillfället i akt och benämner vad barnet önskar sig. Med hjälp av beskrivningarna får hon svar från barnet och hjälper barnet att uttrycka sig. Det anser Lena är en viktig förutsättning för att stötta flerspråkiga barns språkutveckling. Detta kan kopplas till scaffolding som är sammanvävt med den proximala utvecklingszonen, som innebär att barnet får stöttning från den vuxne i det som barnet inte klarar av genom att den vuxne är närvarande, stöttande, vägleder, utmanar och uppmuntrar barnet. (Säljö, 2015).

I nedanstående citat beskriver Caroline hur bildstöd används för att skapa struktur i verksamheten och för att göra alla barnen delaktiga:

> Det blir ju ett gemensamt språk som vi alla förstår. Och då jobbar vi både med bildstöd som förebyggande bildstöd och som bildstöd för kommunikation samtal och samspel och för att visa på struktur på dagen och veckan (Caroline).

Bildstöd används för att skapa en struktur för barnen om hur dagen och veckan kommer se ut. Hon berättar att genom en tydlig kommunikation med bildstöd i samspel med barnen kan det förebygga och främja barnens språkutveckling. Enligt Vygotskij i Säljö (2015), är språket viktigt redskap för människan för att förstå sin omvärld. Det är genom språket som människan kan ta till sig kunskap och kommunicera med andra i ett socialt sammanhang. Vidare menar förskolläraren att barnen får benämning på det som händer kring deras vardag och bildstödet är ett gemensamt språk som alla kan förstå. Genom en tydlig kommunikation och gemensam förståelse får flerspråkiga barn en trygg och stödjande miljö för deras lärande och utveckling.

Förskollärarens förhållningssätt

Samtliga förskollärare hade liknande uppfattning kring frågan ifall förskollärares förhållningssätt hade en betydande roll i arbetet med flerspråkighet. Förskollärarna beskriver för att kunna stimulera och uppmuntra barnen att använda alla sina språk behöver förskollärare ha rätt inställning till flerspråkighet och skapa den tryggheten för barnen. Det visar att kravet ligger hos förskollärare och inte barnen när det gäller flerspråkighet. I följande citat säger Kristina:

> Ja, det spelar roll. Man visar tydligt med sin kropp om man inte vill. Man använder blickar och pratar man över barnet så är man inte intresserad. Kroppsspråk säger ju mycket och barn märker det själva. Så jag tror att kroppsspråk, ögonkontakt och hur man bemöter barnet avgör om man är intresserad av ett barn eller inte (Kristina).

Kristina menar att sitt förhållningssätt kan påverka barnen på ett positivt eller negativt sätt beroende på hur man bemöter barnen samt använder sitt kroppsspråk och ögonkontakt. Hon lyfter även fram att barn kan märka av ifall den vuxne visar ointresse, därmed behöver den vuxne ta hänsyn till sitt förhållningssätt då det kan påverka barnen vilket är något som Allehyani (2023) lyfter fram i sin studie. För att kunna utveckla barnen till att upptäcka och lära sig nytt behöver förskollärare ha positiv inställning för att främja barnens språkutveckling.

> Ja men det tycker jag ju absolut. Jag säger att man behöver väl ha en positiv inställning om man ska jobba med flerspråkighet. Har man en inställning att det inte är gynnsamt för barnen eller det som jag har fått höra “här pratar vi bara svenska” och att barnen inte får använda sitt hemspråk då har man tappat bort sig

> lite. Jag tänker att inställning är jätteviktig för att barnen ska känna att de blir sedda för den de är och sin person och den hör ihop med deras språk. Har man annan inställning då tror jag att det är svårt att ta till vara på det som flerspråkighet kan ge (Therese).

Therese påtalar vikten av att ha rätt inställning och att uppmuntra barnen till att vara sig själva samt utveckla sin identitet genom att skapa ett forum där barnen får tala alla sina språk. Hon anser att man bör ha en positiv inställning till flerspråkighet för att synliggöra barns olika språk i förskolan. Hon påstår att språk och identitet går hand i hand. Förskolläraren menar att de vuxna som befinner sig i närheten av barnet kan hindra barnets utveckling eftersom språket är en del av barnets identitet, vilket också är något som Vygotskij hävdar om barnets omgivning och dess betydelse. Han menar att när barnet växer upp och är bland andra människor inskaffar barnet sig kunskaper och erfarenheter men även utvecklar sin identitet. Vidare påpekar förskolläraren om man har en annan inställning till flerspråkighet kan det leda till att mycket går till förlust på vad flerspråkighet kan ge för barnen. De Angelis (2011) studie framhäver förlusten som kan förekomma när flerspråkiga barn inte får den möjligheten att använda alla sina språk. Ett av förlusten är att det kan orsaka identitetsproblem för barnen men även friktion bland familjen eftersom barnen inte kan kommunicera på det språket med sin familj. Därav är det viktigt att lyfta fram det Therese beskriver om rätt förhållningssätt. Vidare ger förskolläraren Simon sin uppfattning om betydelsen av förhållningssätt i kommande citat:

> Jag tycker det spelar den största rollen. Förhållningssättet. Som pedagog så anser jag att man måste vara lyhörd. Du måste vara öppen. Du måste låta det ta tid. Det är inget du kan jäkta fram eller skynda fram. Ja. Att vara närvarande, att vara i gruppen, att vara med barnen för att tolka de här signalerna (Simon).

Simon påpekar att barnens utveckling inte är en snabb process och att det inte går att påskynda på barnens språkutveckling. Det är viktigt att möta barnen i den utvecklingsnivå som barnet befinner sig i eftersom barnen utvecklas olika och har olika sätt att bearbeta eller ta in information. Detta leder till att Simon följer barnens proximala utvecklingszon för att skapa en uppfattning av vart barnet är på väg. Detta har Vygotskij synliggjort i sin teori och menar att det är upp till var och en att appropriera de nya kunskaper och färdigheter som man får men det är upp till omgivningen att ge förutsättningar och möjligheterna för barnen. Vidare betonar förskolläraren Simon vikten av att vara en närvarande förskollärare i barngruppen och vikten av att kunna tolka deras verbala och icke verbala kommunikation. Genom scaffolding möter förskolläraren barnet på den nivån som hen befinner sig. Simon får möjligheten till att kunna tolka, möta och stötta barnet i sin kommunikation.

Samverkan med vårdnadshavare

Majoriteten av förskollärarna berättar att en god kommunikation och en kontinuerlig kontakt mellan förskollärarna och hemmet är viktigt för att skapa en bra samverkan:

> Vid inskolningar så får vårdnadshavare en lapp på de vanligaste orden som “tack så mycket”, “hejdå”, “jag är hungrig”, “jag vill gå på toa såna” enkla vardagsspråk. Vi har här på förskolan, där föräldrar får fylla i vad det heter på deras språk. Vi tjatar mycket på våra föräldrar som är från andra länder att prata på ert modersmål hemma för att det är jätteviktigt för barnets identitet och det är jätteviktigt för att det är mycket lättare att lära sig ett annat språk om du kan ditt modersmål. Ditt självförtroende stärks mycket mer när du kan ditt modersmål. Om vårdnadshavare inte kan svenska så försöker vi med tolk och sen försöker vi med hur säger man det här på ditt språk, vid lämning och hämtning. Utvecklingssamtalet pratar vi mycket om språk och hur viktigt det är för dem att prata sitt modersmål (Simon).

Simon uttrycker att samverkan med hemmet börjar redan vid inskolningar genom att vårdnadshavarna får med sig en lapp hem där de får översätta vardagsord på deras språk. På så sätt menar förskolläraren att vårdnadshavarna samarbetar med förskolläraren. Det gynnar även förskollärarens arbete då de kan använda ord som barnen känner igen för att underlätta

kommunikationen mellan dem och barnen. Förskolläraren lyfter fram vikten av barnets modersmål och menar att modersmålet har många fördelar. Han hävdar att modersmål är en del av barnets identitet och kan även stärka barnets självförtroende. Han argumenterar att modersmål kan gynna barnets språkliga förmåga om barnet kan behärska sitt modersmål. Detta är i enlighet med De Angelis (2011) studie som skriver att modersmål har en betydande roll i barnets språkutveckling. Vidare menar författaren att alla som är i barnets omgivning som vuxna i hemmet och i förskolan behöver uppmuntra barnet att använda sitt modersmål, eftersom det kan leda till olika fördelar som identitet- och kognitiv utveckling. Detta är även i enlighet med den sociokulturella teorin som Säljö (2015) belyser gällande barnets omgivning, där vårdnadshavare och förskollärare har en avgörande roll som att erbjuda redskap och utforma miljön för barnen. Vid lämning och hämtning tar förskollärarna möjligheten att fråga vårdnadshavare hur man säger ett ord på deras språk för att visa nyfikenhet och intresse. Detta är något som förskollärare Therese beskriver på följande citat:

> Vi frågar vårdnadshavare om vilket språk man pratar hemma eller något mer än svenska. Vi frågat även om hur de använder sitt språk hemma och att vi berättar att modersmål är viktigt. Vi berättar att det alltid finns någon till hands om man vill prata med oss och att det går att boka in tolk vid utvecklingssamtal (Therese).

Enligt Therese är modersmål viktig. Hon visar också nyfikenhet och intresse för barnets språk genom att fråga vårdnadshavare vilket språk de talar hemma eventuellt andra språk. Genom att vara öppen för alla språk synliggör hon sin positiva inställning för modersmål, där alla språk är viktiga och värdefulla. I Bergroth och Alisaari (2023) studie visar att ett barn som talar mer än ett språk kan ha en fördel för barnet längre fram i livet samt vara gynnsamt för samhället. Att ha en positiv inställning som förskolläraren har för flerspråkighet kan det också vara gynnsamt i undervisningssituationer menar författarna. Förskolläraren nämner att de även erbjuder tolk ifall vårdnadshavaren önskar det vid utvecklingssamtal för att få inblick på sitt barns språkutveckling. I nedanstående citat beskriver förskollärare Simon vikten av samverkan mellan förskollärarna och vårdnadshavare kring barnets språkutveckling:

> Vi samverkar med vårdnadshavarna och är intresserade av vad man har för modersmål hemma. Om vi till exempel har ett barn som inte behärskar det svenska språket fullt ut så är vi väldigt intresserade av att möta dem i deras modersmål. Men även att vi frågar vårdnadshavarna, att idag så berättade hon det här på somaliska eller han. Vad betyder det? Att man hela tiden är framåt och nyfiken. De lär sig, men även vi lär oss. Det är många språk och det är jättelärorikt för oss också. Men även där att man har en trygg relation med vårdnadshavarna (Simon).

Samverkan med vårdnadshavarna är viktigt för att främja barns olika språk, menar Simon. Han anser att förskollärares förhållningssätt kring flerspråkighet spelar stor roll och menar att förskollärare bör vara uppmärksam och nyfiken på det språket barnet behärskar mest om barnet inte kan det svenska språket. Förskolläraren berättar vidare att de använder vårdnadshavarna som resurser och involverar vårdnadshavarna i deras arbete. Förskolläraren lyfter även fram en viktig poäng, där barnen och förskollärarna lär sig av varandra genom att barnen lär förskollärarna saker på sitt språk och förskollärarna lär barnen att benämna och sätta ord på svenska. Detta kan kopplas till den proximala utvecklingszonen, där förskollärarna vill stötta och utmana barnet i sin språkutveckling (Säljö,2015). En bra samverkan enligt Simon är en trygg relation med vårdnadshavare där båda parterna visar en ömsesidig respekt och förtroende för varandra för att skapa de bästa förutsättningarna för barnet. Detta är i enlighet med Kultti (2013) som belyser gällande flerspråkiga barns språkutveckling och att det är viktigt att förskollärarna har ett pedagogiskt och emotionellt förhållningssätt.

Möjligheter och hinder enligt förskollärarna

Under detta tema kommer det att lyftas upp om de möjligheter respektive hinder som förskollärare upplever när det gäller arbetet med flerspråkighet.

Möjligheter

I samtliga intervjuer framkom det att alla förskollärare aktivt arbetar med flerspråkighet i sin verksamhet. Förskollärarna delade med sig av både möjligheter och hinder de upplevde i arbetet med flerspråkighet. Förskollärarna ser flerspråkighet som en möjlighet där både barnen och förskollärarna kan dra nytta av det. En av förskollärarna betonar möjligheterna med flerspråkighet på följande sätt:

> Man berikas med deras kultur också. Med arbetslaget hade vi planerat att en vecka ska vi tala somaliska, en vecka ska vi tala arabiska. Så jag lärde mig till exempel arabiska att räkna till fem. Det är intressant både för barn och personer, man måste ha roligt också. Så vi räknade till fem på olika språk och vi kunde säga hej och hej då på olika språk. Så det är intressant också att vi firar sådana högtider som till exempel kommer vi att fira Eid också (Lena).

I citaten ovan beskriver förskolläraren Lena den möjligheten som finns i arbetet med flerspråkighet. Lena menar att genom att integrera språket i lekfulla stunder som att lära sig räkna till fem och att hälsa på olika språk skapas en stimulerande miljö, där barnen uppmuntras att utforska och lära sig nya språk på ett lekfullt sätt. Att arbeta med flerspråkighet är inte bara intressant för barn och vuxna, utan det ger också en möjlighet att utforska och uppskatta olika kulturer och språk. Lenas beskrivning kan kopplas till Bergroth och Alisaaris (2023) forskning. I deras studie framhåller de vikten av att personalen, tillsammans med barnen aktivt försöker att lära sig gruppens olika språk.

En av förskollärarna ser barnets förmåga att tala olika språk som en positiv tillgång, och betonar att det är viktigt att vara nyfiken, öppen och visa intresse för att stärka flerspråkiga barns språkutveckling. Förskolläraren anser att det är av stor vikt att ha en öppenhet mot barnens olika språk och att se dem som resurser i gruppen. I citatet nedan beskriver förskollärare Simon sina tankar:

> Hela tiden är jag intresserad och nyfiken att nu sa du något på somaliska till exempel. Och då kan det vara att vi har någon annan i gruppen av barnen som behärskar både somaliska och svenska. Vi använder det barnet som en resurs i gruppen genom att låta hen tolka (Simon).

Simon beskriver vikten av att vara aktivt intresserad och nyfiken på barnens språkkunskaper, vilket skapar en inkluderande miljö i förskolan. Simon menar att ta hjälp av barnen och använda de som resurser i gruppen, där vissa behärskar flera språk kan det skapa en lärandemiljö där tolkning och förståelse främjas. Genom att vara nyfiken i arbetet med flerspråkighet får både barnen och förskollärarna möjligheten att utvecklas och lära sig av den språkliga mångfalden som finns i förskolan. Denna syn på flerspråkighet som en möjlighet stöds av Bergroth och Alisaaris (2023) studie som visar att förskollärare ser barns flerspråkighet som en viktig resurs för inlärning och anser att barn har rätt att använda alla sina språk som hjälpmedel i undervisningssituationer.

Hinder

När det gäller de hinder som förskollärarna upplever i arbetet med flerspråkighet, är svaren som vi fick varierande. De flesta förskollärarna upplever hinder i relationen mellan dem och vårdnadshavarna, medan andra upplever hinder i relationen mellan förskolläraren och barnen.

En av förskollärarna beskriver ett hinder som hon har upplevt med vårdnadshavaren på följande sätt:

> Det kan vara ibland att man kanske själv inte förstår. Och då kan det vara så där, men förstod hon vad jag sa? Och så kanske det är av artighet man nickar och säger att okej, jag förstår dig. Men så märker man att det blev missuppfattning. Att man kan lätt hamna i konflikt kanske. Eller missuppfattning med vårdnadshavare som inte behärskar det svenska språket som man tror att de gör. Det kan vara ett hinder (Daniella).

Daniella säger att det kan vara svårt om en vårdnadshavare inte talar svenska och att man inte talar vårdnadshavarens språk och då får Daniella funderingar ifall vårdnadshavaren har förstått deras konversation eller inte. Trots att hon försöker vara artig och nickar för att visa att man förstår kan det leda till missförstånd. Förskolläraren menar att det är vanligt att hamna i konflikter eller missförstånd, särskilt när det gäller vårdnadshavare som inte behärskar det svenska språket så bra som man kanske tror. En annan förskollärare uttrycker att de vill vidareutbilda sig om hur man arbetar med flerspråkighet. Förskollärare Simon förklarar det på följande sätt:

> Jag tänker vidareutbildning, kompetensutveckling. Det finns alltifrån TAK-kurser som vi är väldigt angelägna om att gå. Där är också det ekonomiska läget som präglar hur mycket vi får till oss. Sen är det upp till var och en att vi undersöker och söker information, söker forskning. Men det är inte alltid det räcker till och det är inte alltid tiden räcker till för det (Simon).

Detta citat belyser förskollärarnas strävan efter vidareutbildning och kompetensutveckling för att kunna göra sitt arbete på bästa sätt. Vidare påpekar Simon att den ekonomiska situationen kan begränsa möjligheten att delta i dessa kurser, vilket kan ses som en utmaning. De Angelis (2011) har kartlagt i sin studie liknande utmaning, såsom brist på resurser och stöd för att hantera flerspråkighet. Detta kan vara ett hinder för lärarna i sitt arbete med barn med olika språkliga bakgrunder, särskilt om de har arbetat inom yrket under en längre tid och saknar vidareutbildning inom området flerspråkighet.

I nedanstående citatet beskriver Therese en utmaning kring arbetet med flerspråkighet på följande sätt:

> Jo men det kan det ju vara som till exempel när ett barn häromdagen inte ville sova och så börjar hon prata kurdiska med mig och att jag då inte kunde förstå var det var hon ville ha. Men sen har jag en kollega som pratar kurdiska och då kunde hon översätta och säga "ja men hon vill ha sin docka". Och då kunde vi lösa det men hade hon inte varit på plats så hade det varit svårare och konflikten hade säkert blivit större och så hade vi försökt att hitta andra sätt att lösa det. Där sådana svårigheter om barnet vill ha någonting eller det har hänt något och dem inte kan formulera det på svenska (Therese).

En utmaning som Therese lyfter fram är den svårigheter som uppstår när hon inte talar det språket som barnen talar, då blir det svårt med kommunikationen samt svårt att få en övergripande förståelse över det barnet vill. I denna situation berättar förskolläraren att ifall det inte hade varit för hennes kollega så kanske saker hade sett annorlunda ut då barnets behov inte skulle tillgodoses, vilket kan orsaka konflikt mellan förskolläraren och barnet. Detta upplever förskollärare är en utmaning när de inte kan förstå barnet för att stötta dem i sina behov. Vygotskij i Säljö (2015) skriver att språket är ett sätt att förstå sin omvärld och omgivningen och när detta saknas så blir det ett glapp mellan individen och sin omvärld. Förskolläraren som talar samma språk som barnet stöttar barnet att uttrycka sig och kommunicera med barnet om sina tankar, behov och önskningar. Med hjälp av stöttningen kan barnen känna sig sedda och hörda i den varande situationen.

> Hinder kan ju vara, har jag märkt, om man har en minoritet av ett språk. Majoriteten som vi har här på förskolan är ju svenska, engelska förstår ju de flesta barnen, somaliska, arabiska, kurdiska. Men till exempel skulle vi få ett språk som är indiska, där det är svårt att få med barngruppen och synliggöra språket. Det är en utmaning (Simon).

I citatet ovan uttrycker Simon utmaningen som kan upplevas kring flerspråkighet. Majoriteterna av barnen i förskolan är flerspråkiga och många av dem talar och förstår mest somaliska, arabiska och kurdiska. Simon menar eftersom dessa tre språk är det som talas mest i förskolan blir det en utmaning för barn som talar ett annat språk än de tre språken. Då menar Simon att det blir svårt för barnen att integrera sig eftersom det kan skapa ett utanförskap. Simon anser att barnet kan ha svårt att inta de språket som är minoritet i förskolan. Kultti (2012) poängterar i sin studie att barn kan komma över denna barriär som uppstår mellan individen och barngruppen eftersom barn under sin förskole tid är i ständig kontakt med andra barn. Det sker mycket samspel och då menar Kultti (2012) att barn hittar en gemensam nämnare. Författaren belyser att förskollärare ska skapa denna möjlighet för barnen att dela sina erfarenheter med varandra, genom att rikta uppmärksamheten på lekar i stället för flerspråkighet. Genom denna möjlighet tar barnen till sig de kunskaper och erfarenheter de får från omgivningen eller i samspelet med andra jämnåringar och skapar nya erfarenheter tillsammans. Vygotskij har även lyft fram detta i sin teori om hur individen tar sig till och appropierar de nya kunskaper och erfarenheter individen får från omgivningen.

Diskussion

I detta avsnitt kommer vi att diskutera det som har framkommit i vårt resultat. Diskussionen är utformad utifrån våra frågeställningar som är *definitionen av flerspråkighet och förskollärares arbetssätt med flerspråkiga barn samt möjligheter och hinder.* Avslutningsvis kommer vi att behandla slutsatsen och förslag på vidare forskning som ett avslut på vårt arbete.

Definitionen av flerspråkighet enligt förskollärarna

I vår forskning framkom att förskollärarens definition av flerspråkighet var olika men förskollärarna delade en gemensam definition att flerspråkighet för dem är förknippat med rikedom, en positiv och värdefull förmåga som barnen har. Detta stämmer överens med Bergroth och Alisaaris (2023) studie, vars resultat visade att förskollärarna ser flerspråkighet som en rikedom och positiv tillgång. Dock anser vi att det krävs att förskollärare har en medvetenhet om alla barns olika språk i förskolan. Skolinspektionen (2017) betonar i sin rapport vikten av förskollärarens medvetenhet kring barns olika språk och erfarenheter för att skapa en meningsfull arena där barns utveckling och lärande kan ske. En viktig punkt som framkom i vårt resultat är att en av förskollärarna såg flerspråkighet som ett annat sätt att kommunicera med andra. Detta tolkar vi att denna förskollärare har en kreativ och intressant syn när det kommer till betydelsen av flerspråkighet. I stället för att bara se flerspråkighet som förmågan att kunna tala olika språk, såg förskolläraren att teckenspråk, bildstöd och gester är också en del av flerspråkighet. Detta går ihop med det som Vygotskij kallar för den fysiska och språkliga mediering då förskolläraren tar stöttning av bildstöd och teckenspråk för att kommunicera med alla barns olika språk (Säljö, 2015). Det som utmärker och som vi tycker är intressant är att förskolläraren till skillnad från de andra respondenterna inkluderar alla barn i beskrivning av flerspråkighet. Med “alla barn” menar vi barn som använder kommunikation med hjälp av bildstöd och Alternativ och kompletterande kommunikation (AKK). Vilket även synliggörs i Skans (2011) studie när det gäller användningen av teckenstöd för att skapa en inkluderande kommunikativ miljö. Respondenternas positiva syn om flerspråkighet kan vi tolka som en värdefull tillgång som barnen kommer dra nytta av.

Förskollärares arbetssätt med flerspråkiga barn

I resultatet framkom det att förskollärares arbetssätt är en viktig grund för att främja barns språkutveckling. Förskollärarna berättade om de olika arbetssätt när det kommer till flerspråkighet. Ett arbetssätt som majoriteten av förskollärarna ansåg vara effektivt var att benämna ord samt samtal med barnen som kan leda till att barnen får ett rikare ordförråd. Förskollärna ger barnen möjligheten att få rikare ordförråd genom att de får höra på orden ett antal gånger samt använda det i olika situationer för att förstå ordens innebörd. Detta stämmer väl överens med Kulttis (2012) studie som lyfter fram vikten av upprepning, hon påstår att genom upprepning kan barnens kognitiva förmåga utvecklas. I vårt resultat blir appropriering tydligt i förskollärarnas arbete då förskollärare agerar som den mer erfarna individen som överför sina kunskaper till barnet och där barnet sedan tar till sig samt gör det till sin egen (Säljö, 2015).

Något som vi tycker är viktigt, som en av respondenterna uttryckte är användningen av tydliggörande pedagogik som ett arbetssätt för att stimulera flerspråkiga barns språkutveckling. Förskollärarna använder tecken, bildstöd, och bildschema som ett sätt att kommunicera med barnen. Förskolläraren menar att genom att använda tydliggörande pedagogik kan dem tydliggöra rutinerna som finns på förskolan. Detta stämmer med Johansson m.fl. (2022) beskrivning av tydliggörande pedagogik som menar att förskollärare tar stöd av tecken, bildstöd, bildschema och andra hjälpmedel i sitt arbetssätt. Genom att tillämpa tydliggörande pedagogik kan förskollärarna bidrar till att skapa en inkluderande miljö där alla barn kan känna sig delaktig.

I vårt resultat framkom det att förskollärarna använder sig av böcker som redskap och anser att böcker har en betydelsefull roll för att utveckla flerspråkiga barns språkutveckling. Detta är i enlighet med det Cekaite och Björk-Willén (2020) kring bokläsning och menar att det kan utöka barns ordförråd. Även Kultti (2013) förespråkar liknande i sin studie där hon beskriver att språkliga och fysiska redskap ses som en förutsättning för barn att lära sig språket. Att förskollärarna använder böcker som redskap kan kopplas till mediering utifrån den sociokulturella teorin. Mediering är ett centralt begrepp inom den sociokulturella teorin och kan förklaras som ett samspel mellan människan och kulturella artefakter (Säljö, 2015). Samtliga förskollärarna i vårt resultat anser att fysiska redskap som böcker ger barnen möjlighet att stimulera barns språk och utöka sitt ordförråd. Detta stämmer väl överens med det Skans (2011) lyfter fram i sin studie kring böcker och menar att böcker kan ge förutsättning för flerspråkiga barnets språkutveckling.

Samverkan med vårdnadshavare

I resultatet framkom det att förskollärarna har en god samverkan med vårdnadshavarna för att stimulera flerspråkiga barns språkutveckling. Samverkan innebär när det är två eller fler personer som integrerar om något viktigt (Danermark, 2004). Majoriteten av förskollärarna som vi intervjuade poängterade att de har en god samverkan med vårdnadshavarna. Bäckström och Larsson (2001) skriver grunden för samverkan med vårdnadshavare är ett likvärdigt bemötande i förhållande till information och kommunikation, vilket vi tycker att samtliga förskollärare förhåller sig till. Förskollärarna berättade att de involverar vårdnadshavarna i sitt arbete genom att uppmuntra dem att tala på sitt modersmål med sina barn. Vi anser genom att förskollärarna uppmuntrar vårdnadshavarna att tala sitt modersmål med sitt barn, tydliggörs förskollärares positiva attityd mot att involvera vårdnadshavarna i sitt arbete med flerspråkighet. Detta kan vi även jämföra med Bergroth och Alisaari (2023) där studiens förskollärare uppmuntrar vårdnadshavarna att använda sitt modersmål med sitt barn.

Något som vi tycker är viktig som respondenterna lyfte fram är att barnet kan lära sig ett annat språk om barnet redan kan sitt modersmål. Detta är i enlighet med det som Kultti (2023) belyser, att barn som behärskar sitt modersmål kan bidra till utveckling av andra språk. Likhet med det Kultti lyfter fram betonar De Angelis (2011) i sin studie vikten av barns modersmål, eftersom det gynnar barnets kognitiva utveckling. Detta kan tas stöd av det som står i förskolans läroplan (Lpfö18), att förskolans uppdrag är att ge barnen möjligheten att utveckla både sitt modersmål och det svenska språket. Förskollärarna i vårt resultat anser att barnets modersmål har en stor betydelse i barnets språkutveckling. Detta tycker vi är en viktig kompetens att ha som förskollärare vilket stämmer överens med förskollärarnas beskrivningar.

I vårt resultat framgår det att samtliga förskollärare redan vid inskolningen tar kontakt med vårdnadshavaren för att involvera dem i arbetet med flerspråkighet. Detta går hand i hand med det Skans (2011) lyfter fram i sin studie att förskollärarna behöver ha en kunskap om barnets språk och bakgrund samt erfarenheter från vårdnadshavarna för att underlätta samarbetet med barnen, men även få en bredare förståelse kring barns utveckling. På detta sätt kan förskollärarna skapa en tidig relation med hemmet och barnet. Detta förhållningssätt tycker vi är en viktig utgångspunkt i förskolans verksamhet för att förebygga och främja barns lärande och utveckling.

Möjligheter och hinder

I vår forskning framkom att förskollärarna ser flerspråkighet som en positiv tillgång i förskolemiljön. Förskollärarna delade med sig de olika möjligheter dem upplevde med arbetet kring flerspråkighet. Många av förskollärarna upplevde att flerspråkighet ger dem möjlighet att berika barnens språkliga förmågor och öka deras förståelse för olika kulturer. De berättade att de aktivt utnyttjar den flerspråkiga miljön i förskolan genom att exempelvis lära sig barnens olika språk tillsammans med barnen i gruppen.

En viktig likhet som vi ser i vårt resultat och den forskning vi har läst är att samtliga förskollärare ser flerspråkighet som en möjlighet och en viktig resurs. Förskollärarna i vår studie berättade att de aktivt använder barns flerspråkighet som en resurs i undervisningen och andra situationer. I stället för att se flerspråkighet som ett hinder eller en utmaning, ser de det som en möjlighet att skapa en rik och stimulerande lärandemiljö för alla. Vårt resultat stämmer väl överens med tidigare studier, som den av Fredriksson och Lindgren Eneflo (2019), där studiens förskollärare också beskriver att de använder barnets olika språk som resurser. Denna positiva syn som förskollärarna har på flerspråkighet är viktigt för att skapa en inkluderande och stimulerande miljö där alla barn ges möjlighet att utveckla sitt språk och kultur.

Något som vi tycker är viktigt som respondenterna poängterade är fördelen med att ha flerspråkig personal tillgänglig på förskolan. Förskollärarna tycker att personal som kan tala flera språk underlättar kommunikationen mellan förskolan, barnen och deras vårdnadshavare. Denna aspekt tolkar vi som en positiv tillgång och en möjliggörare för ömsesidig förståelse och respekt till alla som verkar i förskolan. Detta kan vi även koppla till Skolinspektionens rapport (2017) som tar upp att ha flerspråkig personal tillgänglig i förskolan kan leda till en inkluderande och trygg miljö där alla känner sig sedda och hörda.

Trots förskollärarens positiva synsätt i arbetet kring flerspråkighet visar vårt resultat också de olika hinder och utmaningar som kan uppstå i arbetet med flerspråkighet. En av de utmaningarna som respondenterna poängterade var när barn inte kan uttrycka sig på svenska och förskollärarna inte kan tala barnets modersmål vilket kan leda till frustration eller konflikt. Detta kan kopplas till Skolinspektionens rapport (2017) beskriver att förskollärarna inte

behöver behärska barnets modersmål för att kunna kommunicera med dem. Däremot kan förskollärarna uppmärksamma och visa intresse för barnens olika språk. Vidare menar Skolinspektionens rapport att det krävs kunskap och strategier för arbetet med flerspråkighet. Majoriteten av förskollärare som vi intervjuade berättade att de har väldigt lite eller otillräcklig kunskap när det gäller arbetet med flerspråkighet, och vilka fördelar det har för barnets utveckling. Förskollärarna menar att de behöver utbilda sig vidare och söka information själva för att utöka sin kunskap om flerspråkighet. Detta stämmer väl överens med De Angeles (2011) studie, vars resultat också tyder på att lärarna har begränsad kunskap när det gäller arbetet med flerspråkighet. Detta kan bero på att de inte har fått tillräcklig information eller att det inte ingår i deras utbildning.

I vårt resultat framgår det att förskollärarna vill gärna hjälpa flerspråkiga barn att utveckla alla sina språk i förskolan, men en utmaning som förskollärarna påpekade är att de ibland känner att det är svårt att synliggöra minoritetsspråken som finns i barngruppen. Detta tolkar vi som att förskollärarna vill uppmärksamma alla barns språk, vilket ibland kan vara svårt, men med rätt stöttning och kompetenta förskollärare kan detta förbättras. Kultti (2012) poängterar i sin studie att pedagogerna inte ska värdera det ena språket högre än det andra och att barn ska kunna använda alla sina språk. Likhet med Kultti (2012) lyfter även Skolinspektions i sin rapport (2017) vikten av att förskolläraren ser alla språk som lika värda och som förskollärare ska man uppmärksamma, uppmuntrar och bekräftar alla barns språk.

Slutsats

Vårt syfte med studien var att undersöka hur förskollärare beskriver betydelsen av flerspråkighet samt deras arbete med flerspråkiga barns språkutveckling. I vårt studie har vi fått bredare inblick i vad begreppet flerspråkighet innebär och hur förskollärarna arbetar kring fenomenet i förskolan. Med hjälp av den tidigare forskning kunde vi dra slutsatser av resultatet som framkommer i studien. En av slutsatserna är att samtliga förskollärare hade en positiv inställning kring arbetet med flerspråkighet. De ansåg att det var viktigt att ha ett bra förhållningssätt i arbetet med flerspråkiga barn. Vilket tyder på att förskollärarna anser att hur man förhåller sig och bemöter flerspråkiga barn är viktigt och ska uppmärksammas bland alla förskollärare. Den gemensamma synen som förskollärarna hade om flerspråkighet var att barnens olika språk kunde ses som en rikedom, en positiv och värdefull förmåga. Det som vi tycker är intressant är hur en av förskollärarna definierar flerspråkighet. Förskolläraren beskrev att flerspråkighet inte enbart är språket som individen talar men även inkluderar kroppsspråket som en del av kommunikationen i flerspråkighet. Ytterligare slutsats är att förskollärarna ser barns flerspråkighet som en viktig resurs när de arbetar i verksamheten och även i samverkan med vårdnadshavare.

Samtliga förskollärare beskrev att användning av böcker var en gemensam strategi för att stimulera flerspråkiga barns språkutveckling. Några andra redskap som lyfts fram i vår studie var att förskollärarna använder tydliggörande pedagogik. Alla förskollärare visar en medvetenhet kring svårigheter som kan förekomma i arbetet med flerspråkighet. En av svårigheterna som är viktigt att lyfta fram är den bristande kunskap och otillräckligt stöd som de får från ledningen, för att få mer kunskap om hur man ska gå till väga i arbetet med flerspråkighet. Vilket även lyfts fram i tidigare forskning som tyder på att förskollärare ska få tillräckligt med stöd för att stimulera flerspråkiga barns språkutveckling. Med tanke på att den fysiska miljön spelar en stor roll i flerspråkiga barns språkutveckling visade resultaten att det fanns brister i förskolans fysiska miljö, eftersom det är en mångkulturell förskola anser vi att förskolläraren bör synliggöra flerspråkighet i den fysiska miljön så att barnen kan ta del av det.

Förskolan är en viktig del av barnens lärande och utveckling därför är det viktigt att skapa en meningsfullt lärande. Som blivande förskollärare tycker vi att det är viktigt att uppmärksamma och uppmuntra alla barns olika språk. Det är vårt ansvar att skapa en likvärdig utbildning för barnen, men även att vara en god förebild är avgörande för att främja flerspråkiga barns språkutveckling.

Samtliga respondenterna i vår studie var legitimerade förskollärare, vilket innebär att deras utbildning vilar på en vetenskaplig grund och beprövade erfarenheter. Detta innebär enligt Skollagen (2010:800) att förskolläraren ska utföra sin planering och utvärdering med hjälp av de kunskap som dem har tilltagit från vetenskapliga studier. Resultaten visar att förskollärarna till viss del förhåller sig till sin yrkesutövning, då det kan bero på att samtliga förskollärare har olika yrkesår som legitimerade förskollärare. Det framkommer en skillnad mellan nyexaminerade förskollärare och förskollärare med längre erfarenheter när det gäller arbetet med flerspråkighet. Nyexaminerade förskollärare var mer kunskapsrika när det gäller att vara upplyst kring arbetet med flerspråkighet medan de andra förskollärarna inte var lika insatt i det nya utbildningsinnehållet även om de utgår från den gemensamma läroplanen. Detta kan ses som en didaktisk konsekvens, där förskolläraren integrerar olika teorier och forskning i sitt arbete med flerspråkighet vilket kan skapa positiva förutsättningar för barnen. Med detta indikerar vi att förskollärarens kompetensutveckling har en avgörande roll för att ge flerspråkiga barn en utbildning som är baserad på förskollärarnas kunskap om olika teorier och metoder för att stimulera flerspråkiga barns språkutveckling. Vi anser även att ett kollegialt lärande hade varit bra för samtliga förskollärare för att få en gemensam förståelse i arbetslaget. Vilket är något som vi kommer ta hänsyn till inför vår kommande yrkesroll genom att ständigt söka kunskap och hålla oss uppdaterad.

Enligt läroplanen i förskolan (Skolverket, 2018) lyfts fram olika mål som förskollärare ska sträva efter. Bland de mål är att förskollärare ska arbeta för flerspråkighet, dock belyser läroplanen inte på vilket sätt förskollärarna ska arbeta. Vi anser att läroplanen behöver förtydligas ännu mer då det inte ger tillräckligt med information särskilt när det gäller arbetet med flerspråkighet. Därför tycker vi att denna studie kan bidra med kunskap för pedagoger att bli mer medvetna om flerspråkighet och utveckla deras färdigheter för att skapa en miljö som är både stödjande och inkluderande. Genom att lyfta upp relevanta frågor och problem kring ämnet bidrar det till bättre förståelse och positiv inflytande i förskolan. Vi som blivande förskollärare tycker att det har varit gynnsamt att ta del av tidigare forskning då det har lett att vi har fått en ökad kunskap om hur förskollärare kan arbete med flerspråkiga barn.

Vidare förslag på forskning

Till fortsatta studier skulle det vara intressant att undersöka vårdnadshavares erfarenheter av hur förskolan och förskollärarna arbetar med flerspråkighet. Vidare kan man undersöka hur vårdnadshavarna stimulera sitt barn i hemmet och på vilket sätt vårdnadshavare kan medverka i förskolan för att främja sitt barns språkutveckling. Vi tänker att ett förslag kan vara genom intervju med vårdnadshavarna. Förskolans läroplan (2018) belyser att förskolan och hemmet ska samarbeta för att skapa förutsättningar för barnets utveckling och lärande.

Källström (2022) nämner att inta barns perspektiv är viktigt när det gäller forskning som berör dem. Det är nödvändigt att låta barnen vara delaktiga och ha ett inflytande i forskningen. Detta kan genomföras genom att ha lågt strukturerade intervjuer för att få fram barns reflektioner. Ytterligare förslag är att man undersöker barnskötares perspektiv på flerspråkighet. Anledningen är för att synliggöra den variation av perspektiv om ett fenomen som kan leda till

att man finner likheter och skillnader mellan förskollärare och barnskötare kring deras arbetssätt, kompetens och förhållningssätt.

En annan ansats vi skulle kunna tänka oss använda är "*mixed methods*". Denna ansats kan bidra till att man får en djupare förståelse på det man forskar samt bidrar till att studiens trovärdighet ökar. I vårt fall hade det varit att blanda de två olika metoderna observation och intervju. Eftersom vi valde att genomföra en intervju där respondenterna beskrev hur de arbetar skulle det varit passande att observera hur förskolläraren faktiskt gör i praktiken (Utta Eriksson-Zetterquist, 2022).

Referenslista

Allehyani, S. H. (2023). Bilingualism matters: Early childhood teachers' attitudes toward children's creativity. *Journal of Childhood, Education & Society (Online)*, *4*(1), 72–83. https://doi.org/10.37291/2717638X.202341255

Bergroth, M., & Alisaari, J. (2023). Barnets eget modersmål i pedagogernas beskrivningar av goda praktiker för att utveckla språk i finländsk småbarnspedagogik. *Nordand*, *18*(1), 50.

Bjørndal, C. (2018). *Det värderande ögat: observation, utvärdering och utveckling i undervisning och handledning*. (Andra upplagan). Liber

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder* (Tredje upplagan). Liber

Cekaite. A., & Björk-Wilén, P. (2020). Utveckling i lek och lärarledda aktiviteter. I A-L. Lindgren, N. Pramling, & R. Säljö (Red). *Förskolan och barns utveckling: Grundbok för förskollärare.* (Andra upplagan). Gleerups

Danermark, B. (2004). *Samverkan - en fråga om makt*. Läromedia. Örebro

De Angelis, G. (2011). Teachers' beliefs about the role of prior language knowledge in learning and how these influence teaching practices. *International Journal of Multilingualism*, *8*(3), 216–234. https://doi.org/10.1080/14790718.2011.560669

Eriksson Barajas, K., Forsberg, C., & Wengström, Y. (2013). *Systematiska litteraturstudier i utbildningsvetenskap. Vägledning vid examensarbeten och vetenskapliga artiklar*. Natur & Kultur.?

Fredriksson, M., & Lindgren Eneflo, E. (2019). "Man blir lite osäker på om man går rätt"- En studie av pedagogers arbete med flerspråkighet i skolan. *Tidskrift for nordisk barnehageforskning.* PEER REVIEWED ARTICLE, VOL. 18(6), p. 1–15, *https://nordiskbarnehageforskning.no/index.php/nbf/article/view/207/209* .

Hofslundsengen, H., Magnusson, M., Svensson, A.-K., Jusslin, S., Mellgren, E., Hagtvet, B. E., & Heilä-Ylikallio, R. (2020). The literacy environment of preschool classrooms in three Nordic countries: challenges in a multilingual and digital society. *Early Child Development and Care*, *190*(3), 414–427.

Heikkilä, M., & Lillvist, A. (2023). Multilingual educational teaching strategy in a multi-ethnic preschool. *Intercultural Education*, 34:5, 516-531, DOI: 10.1080/14675986.2023.2213657

Hwang, P., & Nilssom, B. (2019). *Utvecklingspsykologi.* (Fjärde upplagan). Natur & Kultur.

Johansson, E., & Sverige. Skolverket. (2011). *Möten för lärande: pedagogisk verksamhet för de yngsta barnen i förskolan* (2., rev. uppl.). Skolverket: Fritze distributör.

Johansson, H.-G., Ingesson, V., Nyberg, J., Olsson, K., Svärd, A-C. (2022). Förskolan Villekullas lärmiljöer- ett arbetssätt som passar alla barn. I A-K, Swärd & G-W, Andersson (Red).
Specialpedagogisk verksamhet-för ALLA barn i förskolan. (Första upplagan). Studentlitteratur

Khousravi, M. (2017). *Flerspråkighet: alla barn, alla språk, alla dagar!* (Första upplagan) Natur & Kultur

Kultti, A. (2012). Flerspråkiga barn i förskolan: Villkor för deltagande och lärande (*Gothenburg studies in educational sciences*, Nr. 321) [Doktorsavhandling, Göteborgs universitet,

Utbildningsvetenskapliga fakulteten]. Göteborgs Universitetsbibliotek. https://gupea.ub.gu.se/handle/2077/29219.

Kultti, A. (2013). Mealtimes in Swedish preschools: pedagogical opportunities for toddlers learning a new language. *Early Years*. Vol. 34, No. 1, 18
https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09575146.2013.831399

Kultti, A. (2013). Singing as language learning activity in multilingual toddler groups in preschool. *Early Child Development and Care, 2013, Vol. 183, Iss. 12, Pp. 1955-.1969, 183*(12), 1955–1969.

Kultti, A. (2023). *Flerspråkiga barns villkor i förskolan: lärande av och på ett andra språk* (Andra upplagan). Liber AB

Källström, Å. (2022). Att intervjua barn. I G, Ahrne & P, Svensson (Red). *Handbok i kvalitativa metoder* (tredje upplaga). Liber AB

Läroplan för förskolan. (2018). Skolverket.
https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a65d5aa/1553968116077/pdf4001.pdf

SFS 2010:800. *Skollag*. *Skollag (2010:800) | Sveriges riksdag (riksdagen.se)*

Skans, A. (2011). *En flerspråkig förskolas didaktik i praktiken*. Licentiatavhandling Malmö:

Skolinspektionen. (2017). *Förskolans arbete med flerspråkiga barns språkutveckling.*
https://www.skolinspektionen.se/beslut-rapporter-statistik/publikationer/kvalitetsgranskning/2017/forskolans-arbete-med-flersprakiga-barns-sprakutveckling/.

Svensson, P & Ahrne, G. (2022). Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt. I G. Ahrne. & P. Svensson, P. (Red). *Handbok i kvalitativa metoder* (Tredje upplagan). Liber AB

Säljö (2015). *Lärande: en introduktion till perspektiv och metaforer* (Första upplagan). Gleerups

Thurén, T. (2019). *Vetenskapsteori för nybörjare* (Tredje upplagan). Liber AB

UNICEF Sverige. (2018). *Barnkonventionen: FN:s konvention om barnets rättigheter.* https://unicef.se/rapporter-och-publikationer/barnkonventionen.

Wallerstedt, C. (2020). Ett sociokulturellt perspektiv. I A. Åkerblom, A. Hellman & N. Pramling (Red.), *Metodologi - för studier i, om och med förskolan*. Gleerups

Zetterquis-Eriksson. U. (2022). Mixed methods. I G. Ahrne. & P. Svensson, P. (Red). *Handbok i kvalitativa metoder* (Tredje upplagan). Liber AB

Torsten, J. (2012). *Kvalitativa intervjuer* (Fjärde upplagan). Studentlitteratur AB

Bilaga

Samtyckesblankett

Hej! Vi heter Sahra Ali, Amran Hussein och Ilham Ahmed. Vi studerar vid Göteborgs universitet och läser till förskollärarprogrammet. Just nu går vi i termin 6 och skriver vårt examensarbete som handlar om flerspråkighet. Syftet med vår studie är att undersöka förskollärarnas arbete med flerspråkiga barns språkutveckling. Vi ska utföra en kvalitativ undersökning där vi behöver samla in empiri till vår studie. Vår valda metod är en intervju där frivilliga deltagare medverkar och har rätten till att avbryta när de känner för det. Du som deltar i intervjun är anonym genom att vi tar hänsyn till de etiska principerna som innebär att dina personuppgifter hålls konfidentiella och inte kommer att användas till något annat.

- ☐ Jag samtycker till att delta i studien som beskrivs i dokumentet.
- ☐ Jag samtycker till att mina personuppgifter behandlas på det sätt som beskrivs i dokumentet.

Underskrift ……

Med vänliga hälsningar

Sahra, Amran & Ilham

Handledare: Jonas Lindbäck